

Nro. 52.

**A' FELS. R. CSASZARNAK ES A KIRALYNAK
KEGYELMES ENGEDELMEBOL.**

*Költ Bétsbon, Kedden Decembernek 29 ik napján
1801-ik esztendőben.*

B é t s.

A múlt Karátsou innepének első napján, dél előtt 11 órakor tartatott a' Cs. Kir. udvari kápolnában az arany gyapjas vitézi Rendért való szent mise, mellyre maga Császár ö Felsege, *Anstalt*, és *János* Kir. fő herczegek, nem különben minden itt lakó arany gyapjas vitézek, 's udvari tisztok meg jelentenek. — A' következett napon, úgymint Sz. István napján, a' bé vett szokás szerént, Császár 's Császárné ö Felsegek a' szokott tzeremoniával a' Sz. István templomba mentek, a' honnan a' szent mise el végződése után azon módon vissza is mentek a' Császári várba.

Mennyire uevekedett legyen két három eizendő alatt ezen Csász, Rezidentjának népessége,

F f f

az ide való Consumtióból lehet megítélni: 1799 ik éltendőben, November 1-ső napjáról fogva, Octobernek 31 ik napjáig 1800 ik éltendőben, vagy a' mint közönségesen nevezni szokták, az 1800 ik katona éltendőben: 60,404 ökör és 12,160 juh; 72,001 borjú; 265,222 juh és bárány; 61,343 öreg sertés; 3,648 fűdű malat; 266,265 akó bor; 386,224 akó fer; 889,382 mázsa liszt; 1,731,786 mérő rozs és hüvelyes vetemény; 283,212 öl fa, és 8,142 mázsa kőfenn költ itt el. Mennyi költ legyen el az 1801 ik katona éltendőben, még most nem tudhattuk, de a' nagy is végire foguak menni. — Minthogy a' lakosoknak a' száma annyira szaporodott ebben az éltendőben, hogy számtalan háznépek szállás nélkül maradván, a' házak felső héjazatai alatt lakni kényteleneknek, bizonyosan többnek kellett ebben az éltendőben a' Consumtionnak lenni, mint a' fellyebb valóban.

Német Ország.

A' Rénusi bal partyán fekvő Burgundiai Kerületnek Frantzia Országgal lett öltve kaptoltatása után, az alsó felső Rénusi és Welftfáliei Kerületektől is sok szép vidék el esett. — Most már az a' plánum adatódott fel, miként kellyen az Alsó és Felső Rénusi Kerületeket egybe olvasztani. Ezen 's több tartományokban két három éltendő alatt történt változások miatt annyira meg változott Európának előbbi systemája, hogy annak geographika leírása egészen halzon vehetelenné lett. —

A' Prussziai külső dolgokra ügyelő Status Ministernek, Gróf *Haugwitz*nek Cancelláriájában most abban foglalatoskodnak, hogy a' leg alkalmosabb geographica máppak, és Statisticus könyvek segítségével, a' Sæcularisation 's Compensatiónek dolga a' leg jobb móddal mellessen végbe.

A' Cs. Kir. udvar nevében egy fontos jegy-

zést adott bé Gr. Stádion Cs. követ November 17-ik napján a' Berlini Kir. udvarnak, mellyben Császár ö Fellege, az eránt való hathatos kívánságát jelenti ki, hogy mivel a' Német Országi három papi Vál. Fejedelmeknek mostani méltóságokban és birodalmaikban leendő további megmaradásokat a' Német Birodalom constitúciója kívánja, 's a' nélkül a' Westfáliai békekétségnek farkalatos principiumai, a' mellyeken a' Birodalombeli Catholicus és Protestans résznek egyenlősége fundáltatik, egészen fel forgatódnának szükség lézen azokat meg hagyni. Császár ö Felségének ezen maga kegyelmes ki nyilatkoztatására a' Berlini Királyi udvar akként válaszolt, hogy mivel a' Rénus bal partyán megkarcolódott örökös Fejedelmeknek compensációjokra a' Lünevilleri békekétségben a' Német Országi egyházi jofszágok rendeltettek, valameddig ezen Compensatió tökéletesen végbe nem megyen, addig sem egy sem más egyházi Státusoknak további megmaradásokat meghatározni nem lehet, és hogy a' Frantzia kormányszeknek is szükség volna e' dolgot jelteni — A' Cs. Kir. udvarnak ezen maga ki nyilatkoztatása a' Berlini Kir. udvarnak arra adott válaszával együtt a' Regensburgi Imperiális Diétával is közöltetett.

A' Pétersburgi Császári, és a' Berlini Kir. udvarok abban foglalatoskodnak, hogy a' Würtembergi és az Orániai hertzegek Német Országi Vál. Fejedelemségre emelttessenek. — A' Heszzen Kasszeli Landgróf, a' Bádoni Marchio, és a' Brunsvigiai uralkodó hertzeg is nagyon vágyakoznak ezen méltóságos hivatalra.

Olasz Ország

Mantuából Decemb. 9 ik napján. Az utolsó özön alkalmatoilágával 200 háznál több rogyott a' t öszve és károsított meg, annyira, hogy azes

kat földig le kellett rotnani. Ezen özön alatt, a' Quatordiói postta mester egy jó barattyával, am-
bár minden utakat öfzve rongált és bé borított
légyen is a' viz, *Alessandriába* akart utazni, de
meg is fizette vakmerőségnek az árrá, mivel
azon város kastélyának szorízdtságában mind
ő maga, mind a' vele lévők költségjével együtt egy
vizet telyes gödörbe estek. — Egy ott nem mefz-
tze állott 19 elztendő ifjúlátván szerentsétlensé-
geket, minden gondolkozás nélkül utánok ug-
rott 's elsőben is a' postta legényt, azután a' Pos-
ta mester barattyát vonta ki a' vízből, de magát,
a' Posta mestért, a' ki egészen a' rajta lévő kö-
pönyeg szoritotta magát bé, meg nem szabadithatta
a' haláltól. — Kevés szempillantat múlva egy
Frantzia katonát is meg mentett a' veszedelem-
től, a' kinek csak a' feje teteje láttzott már ki a'
vízből.

Romából Decemb. 2. ik napján. Mivel a' kö-
zelebb végződött holzás Frantzia háború alatt
Pesaro városa igen sok károkat vallott: arra va-
ló nézve, a' jövő Aprilisnek utolsó napjaig min-
den adajokat el engedte a' Sz. Atya — Azon kü-
lönös alkalmatosságra, a' mellyben, a' múlt Nos-
vemberben Pápa ő Szentsége VII Pius maga bi-
rodalmait különös pompával által vette egy en-
lékeztető pénz veretett, mellynek első oldalára
az ő Szentsége jól talált képe, a' másakra a' Sz.
Péter temploma, a' mellyre a' nap fel derült,
vagnak ezen igikkel mettzetve: *Sol refulget*, az
az, *újjobban fénylik a' nap.*

Maylanából December 17-ikén. A' Lyonba
utazott Cisalpina Republikabéli deputatusoknak
400 főre magyen a' Izámok. Fr. General *Murat*
is oda fog e' napokban maga General Stábójával
utazni. — Ezen egész Republikában igen izük
a' pengő pénz, melly nélkül, a' jelenvaló kör-
nyüállásokhoz képest, lehetetlen valameily Sta-
tusnak boldogólni.

Helvétziai Respublika.

A' Graubündeni lakosoknak egy része, következendő foglalatú maga ki nyilatkoztatást küldött a' mostani Cantonbéli Helytartónak. — Azok a' számlálhatatlannyomorúságok, a' mellyek kedves hazánkat néhány elzeten löktől fogva terheltek, tudva vagynak. Mi változhatatlan békekeséges türeffel szenvedtük azokat, és azon egész idő folyása alatt, a' mellyben ide 's tova hányt vett bennünket a' függetlenség, mindenkor evvel a' gondolattal biztattuk magánkat: *A' közönséges békefőgnek helyre állása után Graubünden is vissza fogja maga hajdani alkotmányát nyerni.* De ez a' édes reménység is megtsalt bennünket. Európában helyre állott a' közönséges békeesség, Graubündenben pedig most is mindenek zűrzavarban vagynak, véze hossza nints a' fok újításoknak. — A' mi elhunyt őseinktől örögségül általt vett constitutió és szabadság helyett, Cantonbéli Helytartók és kormányzó Kamrák küldetnek közre, a' kiknek köteleffégeiktől 's foglalatosságaikról mi semmit sem tudunk — Úgy de mit kell mivelünk? minthogy mindenkor diadalját veszen az erő az igazságon, nints egyéb hirtára, hanem hogy mi világosan meg mondjuk, hogy a' másfél elzendők alatt Constitutiókra nézve ki adott minden rendelések akaratumk ellen lettek meg, és hogy mi minden újítások ellen protestálunk. — Leg kedvesebb köteleffégünk leszen min'künk a' mi elhunyt őseinktől örögségül általt vett kötéllal és szoros szövetséggel magunkat a' Helvétziai Cantonokkal öfzve kaptsolni; de egyfzersmind azt is ohajtyuk, hogy tsak akként lehessünk velek szövetséggben, és nem úgy, mint Helvétsok, hanemtsak mint régi igaz barátjaik. — Arról való gyanakodásunkat sem titkolhattuk polgár Helytartó előtted el, hogy a' külső hatalmalfőgok semmi ártalmas végzéseket nem hoztak

ellenünk, még pedig azon okokból, 1) hogy azok, a' mennyire értésünkre esett, semmit sem tettek hivatalképen rólunk közönségessé — 2) mivel a' mi idegen Hatalmasságokkal való régi traktáink még ekkorig el nem töltettek — 3) Mivel a' Fels. Ausztriai Ház és közüünk való örökös szövetség még most is a' régi lábön áll — 4) mivel a' Lunevillei békefészes alkudozásban, semmi emlékezet sem tétetődött Graubündenről — Mindazáltal jövedőbéli sorsunknak bizonyosan leendő meg tudására, a' mi tsekély értelmünk szerént, szükség volna Gróf Salis Jánost az Amienssi Congressusra küldeni, 's reá bizni, hogy mind jövedőbéli sorsunkról hivatalbéli tudósítást vegyen, mind régi Constitutióink további fenn maradásán munkálódjon, a' mellyre tellyes hatalmat kellene nékie engedni — Továbbá azt is kívánnuk, hogy ezen mi értelmünk minden Graubündeni lakosoknak adattassék tudokra, 's ők is hivattassanak meg a' magok értelmeknek Constitutiókhöz illendőképen való ki nyilatkoztatására. Hogyha ezen tiszta szívből származott kécesünknek semmi hely nem adatódna, sőt a' mi jelenvaló tselekedetünk ótsároltatna, úgy osztán semmi se maradna egyéb hátra, hanem hogy mi a' mi szomorú állapotunkon siránkozzunk — E' mellett arra kérünk tegedet polgár Helytartó, tökéletesen meg légy a' jól győződve, hogy mi semmi békételenkedő tetteinkel nem kívánnuk ezen mi értelmünket támogatni, sőt inkább, az igazságra, 's egyenességre lévén figyelmetesek, szüntelen a' közönséges tsendesség, és a' jó rend további tartásán fogunk igyekezni s. a. t."

Winterthurból December 11-ik napián. E' folyó hólnapnak 9-ikén egy számos patriótákból álló Társaság, itten a' sas tziemerü vendégfogadóban gyüllést tartván, egy olly planumon dolgoztak, melly szerént, a' *Winterthuri* Kerületbéli parasztok fejedelmével városunkat el foglalja-

lyák, az újonnan választott jó gondolkozású helytartót, polgár *Steinert* e' világból ki végezzék; ellenben a' 28 ik Octoberi revolutiónak alkalmatlóságával minden hivatalyaiktól meg fosztatott személyeket ismét a' kómánryra ültették. — Ennek az öfve esküvésnek Kerületbéli Commisarius *Sulzer* volt a' rúgója, a' ki Decemb. 10 ik napját meg előzőtt éjjel minden körül belől lévő Közösségekhez írott parantsolatot küldvén, az inség alatt nyögő hazának nevében azokat arra unfzolta, hogy a' bé következő napnak regg-lén, 4 órakor támadnak meg *Winterthur* városát véletlenül, 's leg előbb is *Steiner* helytartót keritenék kezeik. Sok mindenfele igiretekkel ketsegtette 's kívánta azokat maga pártjára vonni. De el nem lövedhette gonosz szandékát, mivel a' *Feltheimi* Közönség nagyon meg indúlván e' dolgo, leg ottan *Steiner* helytartóhoz küldötte a' *Sulzer* hozzá írott parantsolatját, a' melly a' következett hajnal előtt két órakor *Steiner*hez érkezvén, ez minden *Winterthuri* figyvert fogható fe fikat figyverbe ököztetett, veiek a' város kapuit el foglaltatta, 's Commisarius *Sulzer* a' maga házában meg fogatvén tömlötze vettette. — Értére 300 főből álló Helvétus sereg meavén *Tigurumból* *Winterthur*ba, az öfve esküdtekoek hazákat el foglalták, melyet a' szomszéd helységbeli patriótak meg halván, többé mottzaani sem bátorokdák.

Annak a' Helvétzai két Landammannak, az az, Cantonbéli Igazgatónak, a' kik azon Respublika előbbi Constitutiojának feun tartása végett a' Frantzia Fő Conzu hoz Párisba küldettek, *Reding Aloys* és *Frisching* a' nevek. Az elsőb izületésére nézve a' Schwitzi Cantonból való, 's leg jobb korában lévő ember. Egy darab ideig Spanyol Országban vólt hadi szolgálatban, a' honnan lett vissza térése után, tartománybéli Kapitányá lett a' Schwitzi Cantonban. — E' comman-

dirozta Fr. General *Schauenburg* ellen a' Helvé-
tziai armádiát, 's ő álrizta tel, Gen. *Mafféna* Hel-
véziából lett el menetele után, a' killebb Cant-
onokban az insurrectiót a' Frantziák ellen. — Ma-
ga characterjében tantorithatatlan, heves vétü de
még is egyenes szivü ember, 's felette nagy haj-
landósággal viseltetik hazájának előbbi Constitu-
tíójához.

Az utólsóbb, tudniillik *Frisching* Bernai szü-
letésü, 40 esztendő, igen tehetős, de a' mel-
lett még is egyenes szivü, és értelmes ember,
bátor loha sem fityegtetü is talentumait; s. a. t.

Orosz Birodalom.

A' múlt Novemb. 19 ik napján völt Fr. *Oberster*
Collincourt, a' kit a' Fő Conzui az Orosz Császár *I.*
Sándor M. sxauban lett meg koronázására szo-
reutsés végbe menetelének meg titatosására küld-
dott oda Pétersburgba, első audientzián, 's küő-
nös kegyelemmel vétetett Ő Cs. felségétől. Ez
az ifjú *Oberster* Úr, a' ki a' 30 esztendőt még fe-
lül nem haladta, igen kelemetes, szeretetre méltó,
's magát mindenfelé kedveltetni tudó tiszta, és
már egy szép Frantzia karabélyos regementnek
Oberstere.

Az Orosz Cs. udvarnak etiquettyei, az az, tze-
remoniai közt egy igen szembe tűnő, és a' mai
meg világosodott Századnak természetével ellen-
kező része völt ez néhai *I. Pál* Császár uralko-
dása alatt, melly szerént valakik a' Császárral és
Császárnéval akár gyalog, akár lóháton, akár ko-
tsin, akár a' városban, akár a' városon kívülölze
ve találkoztak, a' leg otsmányabb időben is tar-
toztak lovaikról 's kotsijajkól le szállni, és akár
ferfi, akár affzony szemey völt az, a' Császár
és Császárné előtt le térdelpelni — A' mostan ural-
kodó Orosz Császár *I. Sándor* mindjárt tronus-
ba lett ülése után ezt a' szokást el törlötte,

és hogy senkinek alkalmatossága ne legyen annak művelésére, mind maga, mind a' Császárné, nem utvari gúlahintók, hanem igen együgyű kotsikon székrek jární. Mindazáltal az eránta való közönséges szerzetből és tiszteletből még most is lokán meg t rtyák azon szokást. Ahozképest újabb rendelelt adott ki az eránt, és tilalmazza azon szokásnak további gyakorlását.

Egynéhány Orosz Birodalombéli Helytartóságok azon sok jótéteményeknek nem műképen leendő meg halálázokra, a' mellyeket I. Sándor Császár, maga rövid uralkodásának ideje alatt is velek közlött, azon esedeztek, hogy engedtesen meg azoknak, ő Császári Felségének tiszteletére, emlékeztető oszlopokat emelni. — Ezeknek olly szép választ adott ez az ifjú bölts Császár, a' melly valósággal emlékeztető oszlopot érdemel: Én, úgymond I. Sándor, még eddig semmit sem miveltem ollyat, a' melly által emlékeztető oszlopra tettem volna magamat érdemessé, és azt óhajtóm, hogy nem másutt, hanem szívvelben emellyenek az én hív jobbágyim az én hátsóimra emlékeztető oszlopot.

Több jeleit is mutatta ezen ifjú bölts Fejedlem a' maga alatta való eránt, való kegyelmességének, 's alázatosságának, a' mellyet elő számolni nem tzelünk, 's nem is érnénk reája.

Török Birodalom.

Konstantinápolyból, Novemb. 20-ik napján. Három elzendetől fogva, a' mióta tudunk, a' Frantziák Egyiptomba be rontottak, 's az ellen indított háború folyi, nemcsak nagyon meg tsökkent a' Levántai kereskedes közöttünk, hanem a' riskásának, kaffének es nád mének az ár-ra is nagyon fel hágott. Most már, minekutánna Egyiptomot vissza nyerte volna a' Fényes Porta,

sok Indiai portékákkal még rakott kereskedő hajók repülnek bé kikötő helyüktbe.

Ezen folyó hólnapnak 8 ikán érkezett az a' Török tisztt ide, a' k't *Alexandriának* kültsaival a' N. Vezér a' Zultán-hoz küldött — Ezeknek a' kültsoknak által adása nagy pompával ment a' Serailban vébbe. Azok a' pompák, a' mellyek régen munkába vétetődtek, és a' mellyeknek, a' Kasután Basa. az az, a' Török Admirális ide leendő vissza jöve telekor kellett volna adatódni, az Alexandriai városa kültsamak által adasokkal mentek végbe. — Az Aoglia és Frantzia Országok közt, nem különben a' Fényes-Porta és Frantziák közt közt békességnek ide érkezett kellemetes hire, a' Moulmano'-nak Egyiptom vissza nyeresén való örömeiket nagy mértékben öregbített.

A' midőn a' Fényes Portánál lévő Anglus követ Lord *Elgin*, a' Frantzia Respublika é Anglia Ország közt kötött békességtül a' Török Császárnak hírt adott volna, a' felette való nagy öröm miatt e' sem várhatta a' Zultán a' Lord befzedjének végét, hanem a' leg hizelkedőbb kifejezésekkel nyilatkoztatta ki azon Nemzeteránt való háladatosságát, a' mellynek ő birodalma's tronusa további meg maradását egyedül közönheheti — A' Zultán egy igen fényes palotát színdekozik az Angliai követség számára magában Konstantzinápoly városában építeni, holott ekkorig minden Európai Fejedelmi udvaroknak követjeik annak kikötő helyén túl fekvő külső városában *Pérában* laktak.

A' fent nevezett Anglus követ feleségének *My lady Elginnek* Konstantzinápolyba leti utazásakor, igen fényes hajó küldetett eleibe, és az uralkodó Zultánnak édes anyja fogadta el a' *Serailban*. az az, a' Császári lakó palotában, 's maga melle ültette le egy igen drága zófára, és 100 Cirkasszai leg szebb alakok vittek napnyugott

módra készített eledleket eleibe. Előtte azt a kívánságát nyilatkoztatván ki a' Zultán anyja, hogy szeretné a' Meladyt Török köntösben látni, meggyárt arra kötelezte magát az Angliai dáma, hogy bizonyvolla készitet magának, és később azokban fogna tiszteletére meg jelenni. De a' Zultán anyja azt nem várta, hanem egy igen költséges köntöst hozatván elő, a' melly olly pompás és drága volt mint a' magán lévő, avval a' Myladyt meg ajándékozta, és a' maga fején lévő reszketőt le vévén, azt is hozzá adta.

A' Török Birodalomban lévő Mosékban, az az, templomokban, sok hilaadó imadtságok botsattatnak Mahomet Próféta eleibe, azért, hogy az ő hathatós segítségé által üzték ki a' Muzulmanok Egyiptomból a' Frantziákat. Mindazáltal a' fel nylvitabb szemű 's jozanon gondolkozó Törökök önként meg vallyák azt, hogy ők a' veres kaputrokoknak segítségék nélkül örököffen meg fosztattak volna annak az Országnek birtokától. (Az Angliai Armadiának veres sziñü a' forma ruhája.)

Magyar Ország.

A' nagyra menendő Magyar vitézeknek ritka példája kedves Hazánknak nem utolsó Hérossa B. Mészáros János Eö Nagysága Cs. Kir. Generál Feld Marsal Lajvánánt, a' Teresia vitézi Rendnek vitéze, és egy szép Magy. Huszar Regimentnek tulajdonosa, a' folyó 1801-ik éfztendőben, sz. András Havának 14 ik napján, vitézi pályáját el végezte, kinek teste alkormányja ugyan a' föld alá rejtetett, de vitézi tetteire nézve a' következő Iróknál is örök emlékezetben fog maradni.

Liptó Vármegyében December 6-dik napján. E' folyó holnapnak 3-dik napját meg előzőtt éjjel el kezdvön esni az első, 24 órákig szüntelenül

tartott, és a' hegyeken fekvő nagy havat azokról le seprvén, annyira fel emelte a' Vág vizét, hogy annak ki emiott özönies az egész környéket bé borították, a' sok dohányal. mézzel, birrel, vassal, deszkával, s több e' félékkel meg rakott szálakat s a' viz partján rakásra rakott sok fát el ragadták, és semmivé tettek, úgy annyira, hogy az ez által okoztatott kár egynéhány ezer forintra betsültetik. Ébben a' szerentsétségben a' vólt a' leg nagyobb szerentse, hogy ez a' reatentő özön 48 óránál tovább nem tartott, és hogy egy ember sem hólt a' vizben.

Miskóltzon December 3.dik napján. Halá legyen a' kegyelmes egeknek, itten is esméretelésén már a' tehén himlővel való bé óltás, nemcsak a' főbb rangú és olvasott urak, ha nem a' közép rendű és alacsonyabb sorsú lakosok közt is. Orvos Doctor *Ambrosy Sámuel* a' Jénai Mineralogica, és a' természet vizsgáló *Weszfáliai Tudós Társágok*nak egy érdemes tagja, nem különben ide való *Seborvos Málnár György* Urak, mind ketten Miskóltzi születésűek, a' múlt *Octóberben* a' tehén himlő óltásához fogván, szerentsés ki menettel folytatták ezen foglalatosságokat. Valamint eleinte a' bal vélekedésűek kevésre betsülték, úgy már most, által látvan annak nagy hasznát, az égis magasztallják ezen áldott talalmányt, mellyért elegendő hálákat soha sem adhat az emberi nemzet. Eleinte csak a' városiak óltatták bé magzatjaikba a' tehén himlőt, hanem a' körül belől fekvő helységeknek fűőkhöz menvén ennek nagy haszna, már onnan is hordják bé a' fent nevezett Orvos Doctor, és seborvos Urakhoz a' bé óltatás végett az apró gyermekeket.

Valahányszor a' ^{*}tehén ^{*}himlő bé óltásána, meg betsülhetetlen hasznáról tudósításokat ve-

szek és hallok, mind annyiszor a' nagy öröm miatt repdes mellyemben a' szívem, hogy milehettünk azok a' szerentsés emberek, a' kik ezen áldott talmányról adtunk ki leg első tudósítást *Magy. Kurir* nevezetű újságainkban, 's mi tettük azt a' két *Magy.* Hazában azok előtt esmérereffé, a' kik az erről ki adott könyveket nem olvashatták. En a' természeti himlő bé óltásának is (mellyet méltán Arábiai himlőnek lehet nevezni, azért, mivel onnan hozták azt a' kereszties vitezek magok. kal a' 12 ik században Európába által) nagy barátja voltam mindenkör, és a' mint az *Olvasó Publicum* friss emlékezetébe lehet, két vagy három esztendő el forgása alatt, annak gyakorlásba való vétetődését mindenkör ajánlottam azoknak a' szüléknek, a' kik kedves magzatjaikat az Arábiai himlőnek öldöklő 's rongáló mergétől mególtalmazni kíványák. De minekutánna a' tehén himlővel való bé óltas fel találójának, Angliai híres orvos *Doctor Jenner* Úrnak ezen tárgyról irt munkáját két ízben is jól és figyelmetesen meg olvastam volna, ennek ama felett való betesebb 's hasznosabb voltáról, ellene mondhatatlanúl meg vagyok győződve, 's meg nem saúnhetek ennek magasztalásától.

Azok az Angliai Orvos Doctorok, a' kik a' természetes himlőnek bé óltatását, a' múlt században fel találták, azt jegyzték meg, hogy 100 természeteffen meg himlőzött gyermek közül csak 10 maradt meg életben, a' többi pedig mind meg holt; ellenben a' természetes himlővel bé óltatott 100 gyermek közül 10 holt meg, 's 90 maradt életben. De ennél is hasznosabb a' tehén himlővel való bé óltás, mivel:

I Három ezer tehén himlővel bé óltatott gyermek közül is ritkan hal meg egy kettő, és ha meg hal is, nem a' tehén himlő, hanem más benne lappangó és az óltó Orvosoktól észre nem vétethető nyavalya haláloknak az oka.

2. A' természetes himlővel bé óltatott gyermekekkel sok baj van, kiváléképen a' himlő kiütésének idején, és három négy hétig sem szabadulhatnak meg attól egészen. Ellenben a' tehát himlővel bé óltatott gyermekeknek hét 's nyóltzad nap múlva semmi bajok nints.

3. A' bé óltott természetes himlőnek kiütésekor nagy forróságot szenved a' gyermek, sok elájul, sokat a' nehéz nyavalya is körül vész. Ellenben a' tehát himlővel bé óltatott gyermeket sem az egyik sem a' másik nyavalya környül nem veszti, sok allig érez magában valamelly változást, és ha érez is valamelly keveset, hamar elmúlik.

4. A' természetes himlővel bé óltatott gyermekek közül sokon anyai himlő áti ki magát az egész testen, mintha természetesen himlőzött volna meg, 's néhánkor, ha a' rajtok kiütött himlőben sok a' genyetség, seb helyeket is hagy maga után.

Ellenben a' tehát himlővel bé óltatott gyermekben csak a' bé óltás helyén szokott egy kis varatska támadni, egyéb teste pedig egészen tisztán marad, és sem ábrazattya meg nem undokítatik, sem más ártalmas nyavalya nem marad utánna, mint ez a' természetesen meg himlőzött gyermekeken számtalanúi meg történik. — Nékem nem a' tehát himlővel való bé óltás hasznainak elő beszéllése, hanem az Európai mostani politicus történeteknek leírása léven a' tzielom, a' többit azokra bizom, a' kik annak bővebben leendő elő adását már ez előtt az Olvasó Publicumnak meg ígérték. Addig is azon néhány levelekből álló munkáskának meg olvasását nagyon javaslanám, a' mellyet Rév-Komáromi Isten érdemes orvos Doktor T. u. Nagy Samuel Ur azon Kir. Városcsak há'znára nem régioen ki adott, és a' mellyből 200 nyomatványokat több hozzánk

nem küldettetésén, néhány Erd. Olvasóinkal mi is közlöttünk.

Egyi fok, és frembe ötlő hasznai lévén a' tehén himlő bé óltásának, hát mi nemes gondólkozá ú Magyarok alább valók akarnánk e' azon pallérozott Europai Nemzeteknél lenni, a' mellyek kapva kaptak ezen az örökké áldandó talalmányon. Ezeket az Anglusokat, Frantziákat és Német Országokat emtem. — Angliában még tsak kétségbe sem hozatik annak kiváltképen való haszna, minnekutánna annak fel találója, Doktor Jenner úr út mutatása tzerént 10, 12 ezteendőtl fogva szüntelen gyakoroltyak azt az oda való Orvosok és Seborvosok. — Frantzia Országban éppen abban az idő pontjában vétetődött a' bé, a' mellyben e' két nemzet leg jobban tsikorgattá vólna egymás ellen fogait, akkor hivatta Doct. Jenner Urat a' Frantzia Kormányzók Párisba nagy jutalom ígíret mellett, a' tehén himlővel való bé óltás próba tételre, a' hol két vagy három hólnap alatt 6000 gyermekbe óltatott bé azon fő városba. Azólta egy Orvos sem találkozott Frantzia Országban, a' ki az ellen fel fegyverkezett vólna — Német Országban néhány rövid látású Orvosok irtak ugyan az ellen valamit, de annak kedvességet nemtsak meg nem kissebbithették, sőt inkább nevelték a' jó gondolkozású, és a' balvélekedésektől üres szívű lakosokban. Ausztriában, Carinthiában, Carnioliában, Styriában. Cseh és Morva Országokban ahíg győzik az Orvosok a' tehén himlővel való bé óltást, fok városokban és helységekben magok a' Papok öztönözik prédikációkban halgatókat arra, hogy fordítsák ezen áldott talalmányt mag. a' jaiknak, magoknak, és a' Statusnak hasznokra.

Tehát min künk is kell ezeknek ditsíretes példajokat követnünk, s azon iparkodnunk, hogy a' vacciniát, az az, a' tehén himlővel való bé

öltáft, mennél előbb közönségeslé tehesük Hazánkban, mellyeket két utón érhetünk el: 1). Ha minden Orvos Doctor, és tanult Seborvos az avval valóbanáft meg tanulná, meg tanúlva pedig, ha az Országok mind a' négy Kerületibe egy egy ahhoz értő Orvos Doctor és Seborvos küldetődne a' kik az Orzágnak minden részeit, és minden Vármegyéit el járván, az Orvos Doctorokat és a' tanult Seborvosokat a' Megyének fő városába öltve hívják, 's egynéhány gyermekben próbát tennének azoknak jelenléteben — 2). Ha minden vallásbéli Pap izivére venné Hazajnak 's az emberi remzetnek ügyét, 's lelkekre támasztaná halgatóinknak azon meg betsülhetetlen égi adományt, mellyel való élés által kedveseket a' haláltól, és a' természetes himlőnek ártalmas következtől meg menthetnek. Minden orvosi tanatsnál, 's philosophica demonstratióknál hathatósabb volna a' Papoknak papoló székből mondott serkentő predikaziójok — Ha mind hazánkban, mind más Országokban a' téhen himlővel való bé óltáft közönségeslé tétetődne, nem mondom három, mert e kevés idő, de 20—25 ezrtendő le folyása alatt, tökéletesen ki lehetne Európából ezt a' gonosz Arábiai nyavalyát irtani, a' melly hét száz ezrtendők alatt ezer meg ezer millió kisdedeket temetett a' föld alá.

A' mai ujság mellett küldjük a' Mezei Gazdaság' Második Tsomójának B. árkussát.

D. D. S.

Értse a' IV-ik Fertály Esztendőnek, 's ezzel együtti az 1801-ik ó Esztendőnek is.